

Forsminnen

Nedtecknade av Ingrid
(Fredriksson) Englund
I september 1999

Mina Forsminnen börjar en vintrig novembermorgon 1949. Då rullade nattåget från Stockholm in på Bispgårdens station. Ombord fanns far och mor, Emil och Anna Fredriksson och deras 3 döttrar. Den äldsta var jag. Dagen före, hade varit ett enda "tack och adjö, hoppas ni hör av er, vimåste ses nån gång, ni kommer väl ner och hälsar på".

Jag hade tagit farväl av mina kompisar, fått en guldkedja som min-ne av en gammal tant, undrar just hur gammal hon var? Vad hon hette, har jag glömt.

Vi åkte taxi från gården, Tullgarn, där min far arbetat i ladugården och in till Sthlm:s C. Det regnade och var mörkt, mörkt var även mitt sinne, deporterad, som jag kände det, till NORRLAND. Dit åkte man bara på sommaren, för att hälsa på mammas morbror och moster, Nils och Anna Frisk och så morbror Allan på skogsskolan (Allan Nils-son). Inte ville jag bo där.

Men, det var bara att följa med och sen har man blivit kvar. Har svårt i dag, att tänka mej, att bo någon annanstans.

Nåväl, vi installerades så länge i Annas och Nisses bryggstuga, 5pers. På ett rum och kök, bara en vedspis och en enkeldörr, rakt ut till bron.

Men jag kan inte minnas att vi frös. Mamma hade kvar sitt föräld-rahem, "Klockartorpet" och dit skulle vi flytta så småningom. Alla våra möbler kom efter nån dag, de hade skickats med godsvagn. Flytten till "torpet" innebar inte, att vi fick mera utrymme, nej, där var också bara ett rum och kök. Inget vatten, ingen slask, dasset långt ner mot skogen. Usch, vad många gånger man gick dit med mörkrädslan krypande efter ryggen.

På "torpet" fanns i alla fall en liten ladugård och den skulle ge familjen tryggheten att i alla fall ha mat. Alltså, mamma fick låna en dräktig kviga av Tyra Ohlsson på Moarna och kalven skulle vi få be-hålla.

En tacka fick hon också låna och lammet skulle hon få behålla också. Även några höns och, naturligtvis, en "kånke" införskaffades. Nu måste väl någon hållit en välsignande hand över den lilla ladu-gården, för så småningom nedkom kvigan med tvillingar och lite senare tackan, med trillingar.

Tyvärr, så dog det ena lammet och en fick vi föda upp med napp-flaska. Den döpte vi raskt till Pelle och när han växt till sig, så följde han oss som en hund. Jag glömmer aldrig, när Pelle skulle slaktas, det blev gråt och tandagnisslan, men vad hjälpte det? Han skulle ätes upp. Punkt. Jag flydde ner till min kompis, Margareta Meyer, vars far Otto, hade taxibilar. Där stannade jag, tills jag var säker att slakten var över. Några dagar efteråt, hade mamma gjort får i kål och det skulle bli så gott, så gott. Färskt kött, vet, ja.

Jag stirrade på tallriken med bitarna efter Pelle och kände kvälj-ningarna i halsen. Men som det var på den tiden, så var det bara att äta, annars så var det bara att gå från bordet. Alltså, in med en tug-ga i munnen och med stor möda fick jag ned den. Mamma manade på, att jag skulle äta, det var inget fel på maten, nää då, men. Tog nästa tugga och den växte och växte och till slut måste jag springa ut och upp kom det lilla jag inmundigat av Pelle. Jag smakade aldrig mer fårkött och mamma lät mig hoppa över delikatessen. Inte förrän för två år sen -

98, smakade jag lammkött som en jobbkompis bjöd på och det smakade alldeles utmärkt.

Min pappa hade i hela sitt liv arbetat på lantgårdar, så nu fick han sadla om ordentligt. Drygt 50 år gammal fick han arbete i skogen. Och naturligtvis, så blev det mycket snö. Stackars pappa, vad han fick slita ont.

Han som inte var van sådant arbete. Men, som han var stark, så gick det på nåt vis. Av nån anledning, så blev han god vän med dåvarande landsfiskalen, Erik Forsgren. Han hade ett skogsskifte, som han lovade pappa, att han skulle få jaga på. Fröjd och lycka, kanske, det blev mera mat då. Så på hösten -50 hade han införskaffat ett gammalt gevär av Nisse Åsberg och begav sig i gryningen ut på första älgjaktssdagen. Och det händer: pappa sköt en präktig älggoxe. Landsfiskal Forsgren tog ett lår och pappa fick ta resten av älgen.

Vilket jobb för mamma, steka, koka, konservera, det fanns ju inga frysboxar då. Men vilket matförråd Fredrikssons hade i källaren den vintern. Pappa var även suverän, när det gällde att odla. Han grävde upp och planterade om vinbärs- och krusbärsbuskar, anlade driv-bänkar och byggde ett drivhus. Jag tror han var ganska ensam om det. Trädgårdslandet gav oss vitkål, ärter, bönor, morötter, rödbetor m.m. Ett stort rovland hade han också och som det låg intill skolans fot-bollsplan, så blev det populärt bland skolbarnen, att smyga över och dra upp en rova att gå och gnaga på. Men jag tror nog att det räckte både till korna och hönsen ändå. Som pappa hade jobbat mycket i ladugård när vi bodde i mellansverige, så tog han ofta mjölkhinken och gick och mjölkade. Mammans vänninor tyckte att det var något oerhört, att sköta om ladugården och mjölka,

DET var kvinnornas jobb. En karl, som gick till la`garn?????

En dryg termin gick jag på småskolan `ysti byn`, för Anna-Lisa Kristiansson.

På vintern genade jag över Järån och fick där sällskap med Ulla-Britt Wall, vars far hade handelsträdgård. En del dagar var det svinkallt, men det var bara att ge sig iväg, stanna hemma för kyla? Nää.

Minns en gång, att mamma letade fram en gammal yllehalsduk efter mormor.

Den var grå och väldigt lång. Mjuk och varm och go`, men vad jag skämdes över den. Tyckte att den var enormt ful. När jag började tredje klass, då hade jag väldigt nära till skolan. Bodde nästan granne med den, eller det gjorde jag. Närmaste granne, var rektorn eller överlärare, som det hette då, Teodor Dahlström. Han var en väldigt bra lärare.

Skolan gick bra, jag fick också "Klockan", "Erik Marténs minne". Den dagen var jag stolt, när jag gick hem från skolavslutningen. Tyvärr fick jag inte fortsätta läsa, som jag velat, utan fick börja jobba, sen jag `gått och läst`

Första platsen, var hos Hanna Englund, som hade Turisthotellet, numera sorgligen rivet, vem som nu blev skyldig till detta illdåd?

Där fick jag plocka ihop disk och diska och bära ut den f-e slaskhinken, tills Hanna en dag fick syn på när jag blev utskickad med den, och slog näven i bordet och sa` ifrån "att den kan ni gå ut med själva och inte skicka lill-jänta"

Man gick ut med denna hink bakvägen från köket och utöver en hög trapp och sedan en bit neröver, där det i dag ligger hyreshus.

Och det var ganska tungsam. Men det var roligt också, på hotellet. Ibland var det bröllop, då vankades det mycket god mat. Hanna var aldrig snål, utan ville att hennes anställda skulle äta ordentligt.

Hur många gånger skickade hon inte ut mat till nån gubbe som satt på "klassen" och som hon som behövde ett mål. Sedan fick jag jobb hos Knut Nordin, som hade kiosk och frisering. Där var det liv och rörelse. Mitt emot låg Oskar Backströms verkstad och bensinmack. Hos Knut var det alltid folk, skulle dom inte klippa sig, så slank dom in och bara satt och pratade en stund.

Det som inte dryftades där, det var inte värt att veta. Värsta dagar-na, det var onsdagarna. Ty då lämnades dom flesta tipskupongerna in.

Gud nåde, om man gick och stämplade in en gammal kupong, då fick man ta cykeln och cykla hem till vederbörande, som lämnat den gamla kupongen, för att få igen den talong, som spelaren fick behå-la själv.

På den tiden var tipskupongen i tre delar varav man avskiljde den nedersta. Värst var den man, som tippade ett utskrivet system och därför kom med en bunt på 52 kuponger! Då var det hett om öronen och så blev det kö. Fast en del gick in i friseringen, det var varmare, i synnerhet på vintern.

På lördagarna var det alltid mycket herrar in och blev klippta, rakade eller bara putsade i nacken. Inget långt hår då, inte. En del hade bara som ärende in att tillhandla sig små fyrkantiga paket av Knut. De förvarades i ett skåp innanför friseringen och det viskades tyst om dem.

De flesta stod det Adamsson på. Och, som sagt, av dom varorna gick det mest till helgen, av nån anledning. Det värsta var, att jag var tvungen att jobba till kl. sju varje kväll, så det blev väldigt bråttom om jag ville gå på bio. Nu låg den ju bara några hundra meter ifrån kiosken, så det gick ju bra.

Ibland, då ville man gå upp till Bispgården på föreningshuset, om dom hade nån speciell film som man ville se. Minns, att jag var dit och såg "Moonlight Serenad" två gånger på raken. Åh, jag var så fashinerad av Glenn Millers musik. Efteråt gick man oftast till Åströms korvkiosk och köpte en kokt, med bröd, om man hade råd. När jag började hos Knut på nyåret -56, så fick jag 75:- i mån. När jag slutade våren -58, hade jag 250:-. Men jag lyckades köpa mej en cykel, en Monark. Den inhandlades hos Tage Nordling för, jo, just 250:-. På avbetalning, förstås.

Under min uppväxt på "Klockartorpet", så hördes det till helgnöjet, att gå ner till Järån på lördagkvällarna. Vi bodde nämligen mitt emot Gerålund, saligt i åtanke, och där vi då stod, hörde vi både musik och såg bl. a. De fantastiska svajartister, som Göte Andersson enga-gerat. Vi kunde vara rätt många, som stod där i lördagskvällen. Varje sommar, så besökte min far Gerålund. Det var när hans gamle ung-domsvän var där och uppträdde. Carl Jularbo. Ibland var han hem till pappa först och sedan, när pappa gjort sig fin och tagit på bästa kostymen och stoppat en liten flaska innanför rocken gick pappa efter till Gerålund, för att få sig ytterligare en pratstund med Kalle. Pappa var suverän att dansa "gammalt", vilket han lärde mej. Det var väl inte så populärt på den tiden, direkt, men roligt. Än i dag älskar jag att dansa schottis och vals.

Järån var på något sätt en nerv i tillvaron. Där lekte vi, där badade vi, där fiskades. Upplevde även flottningen där. Jag minns, att Signe Lindgren bland följde med sina söner till Järån. Då brukade hon stå mitt i ån, där vattnet forsade över en lång, flat, sluttande sten och ta emot oss barn,då vi åkte kana över stenen.

Ingen kostgjord vattenrutschkana där inte, men minst lika rolig.

En lek som var väldigt rolig, det var att se vem som kunde ta sig fram torrskodd längst efter åkanten.

Oj, vad vi hoppade på stenarna. Plaskade man i, fick man börja om. Vi byggde dammar och gjorde barkbåtar av barken som låg kvar efter flottningsvirket.

På vintern var det skidor, som gällde. Ulla-Britt Wall, var fenomenalt duktig att åka skidor och vann flera tävlingar i sin klass. Det var ettan och tvåan som tävlade i en klass, trean och fyran i en o.s.v. Och så dom stora då, sjuorna för sig.

Minns när jag ställde upp i min första skidtävling.

Jag gick då i tredje klass. Innan tävlingen hade jag varit inne hos Lindgrens, vilka var lärare båda, och där hade jag sett alla fina priser, bl.a. ett par fina Edsbyskidor. Åh, om dom vore mina. Själv hade jag fått ett par, som var, i mitt tycke, dubbelt så långa som jag var själv och dom skulle jag tävla med.

När jag stod vid starten, så var det någon som sa, att jag behövde ju inte åka, för skidorna var så långa, så dom räckte fram till mål. Nåväl, det bar sig inte bättre, än att lilla jag blev tvåa, före en tjej

som hette Kerstin Andersson, från Moarna. Som hon vunnit, fick hon gå fram och välja pris först. Åh, nu tar hon skidorna, tänkte jag, men, till mina oerhörda glädje, så tog

hon en pokal, varpå det var en tvåa, som var snabb att ta skidorna. Vilken lycka. Vilken glädje. Så fantastiskt fina skidor. Än känner jag glädjen över dom. Upp på Flomyran bodde en "lapp". Ja, man sa så då. Han hade en gång varit en framstående skidåkare, som även varit svensk mästare på nån sträcka, vad det nu var. Minnet sviker.

Det var en lite säregen man, som mest gick för sig själv. Han var väldigt duktig att snickra skidor, han gjorde skidorna till min kompis, Ulla-Britt. Alltid till dessa skidtävlingar, så brättade och vallade han våra skidor. Det var han fenomenalt duktig på. Valla gjorde han själv och gud nåde, om nån vågade sig i närheten, när han höll på med valla. Det var en stor hemlighet, hur han gjorde den. Men bra blev det. Han hade nog stor del i skidframgångarna.

När jag senare skulle konfirmeras, GICK han till Sollefteå, en sträcka på 10 mil för att köpa en konfirmationspresent till mig. Vad det var? En brosch av guld och silver i form av en lappske. Vad annars?

En, som jag kommer mycket väl ihåg, hette Ernst Nyberg. Han kom ofta hem till oss, för att "ställa svansen" åt pappa. Svansen, var den såg, som dom fällde träden med, i skogen. Han var ett original, med en otrolig humor och underfundighet. Många är de historier som berättas efter honom och den här utspann sig hemma i vårt kök. Pappa hade inte hunnit hem från skogen den här dagen, när Ernst kom, så mamma bjöd honom på kaffe, medan han väntade. Mina två små-systrar kröp upp i knäna på Ernst och där satt dom, när det knackade på dörren. In steg en "agent", som tog upp förstoringar på kort. Han började prata för sig och sitt och undrade om det inte fanns nåt gammalt brudfoto på herrskapet, som dom kanske ville ha förstorat. Nää, de behövdes inte, sa Ernst, som höll god min. "Men dom här små rara flickorna, då, skulle det inte vara roligt med en förstoring på dom, då"?, sa agenten. "Nää," sa Ernst, "det behövs inte heller, dom förstorar sig själva, för varje da`".

En annan, som det gick mycket historier efter, var Edvin Ljungberg. Han var från Söneråsen (där jag bor sen många år) liksom förut nämnde Ernst. Otto Meyer berättade, att en gång kom Ljungberg, något dragen och vill ha skjuts upp på Vildhussen, hotellet i Hammastrand. I handen hade han en kasse, med något i. Otto skjutsade Ljungberg och följde med honom in på bakfickan. Väl inne, så beordrade Ljungberg in en pilsner. Nej, det gick inte för sig, han hade ju druckit. Ljungberg går och sätter sig vid ett bord, och börjar rota i kassen han haft med. Rätt som det är, rusar servitrisen fram till Edvin och ropar, "att så där får du inte göra". Varpå Ljungberg säger, "får jag en pilsner ,då?" Pilsnern kom fram, fortare än kvickt. Vad han tagit fram? Jo, en surströmmingsburk och en morakniv, med vilken han tänkt öppna burken.

En annan gång, hade landsfiskal Forsgren tagit den druckne Ljungberg med sig in på kontoret för att tala några allvarsord med honom. Väl inne, så börjar de prata, men Forsgren tänkte vara lite barsk mot Ljungberg och sa "att jag vet inte att jag är du med Ljungberg".

Varpå Ljungberg svarade "Ja, ja, tänke vi ha samma årtal, du å ja` så vi säj du".

Forsgren sa, att han hade haft väldigt svårt att hålla sig allvarlig.

I dag, har vi inte kvar några sådana här original, tyvärr. De satte lite färg på tillvaron, även om dom kanske var lite jobbiga ibland. Men dom lever kvar. Detta var några av mina minnesbilder, det är roligt att plocka fram dom ibland. Jag inbillar mig, att vi som föddes på 40-talet, har haft en fin uppväxt, allt andades framtidstro, människor hade arbete och vi barn, vi fick vara just barn, även om vi fick hjälpa till hemma ibland. Eller har vi den förmågan, att glömma det som inte var så roligt alla gånger och har sparat det fina minnena?

Minns Ingrid Englund